Opdrachtgevers en vroege eigenaren van het werk van Jheronimus Bosch

Marieke van Wamel

"los hombres de buen entendimiento
y buena imaginación"

(Felipe de Guevara, 1560)

Inhoudsopgave

Woord vooraf 7

Inleiding 9
1 Jheronimus Bosch
2 "pathologisch vreemde inspiraties"
3 Opdrachtgevers en eigenaren
4 Status Quaestionis
5 Literatuur en bronnen
6 Theoretische perspectieven

1. Opdrachtgevers in beeld. Het burgerdevotieportret 21
1.1 Oorsprong en definitie
1.2 Functie van het devotieportret
1.3 Pictorale ruimte
1.4 Plaats van de orant
1.5 Standaardisering
1.6 De starende orant
1.7 Functioneel object

2. Onbekende burgers als opdrachtgevers en vroege eigenaren 47
2.1 Een verdwenen familie
2.2 Een illustere orant
2.3 Een opmerkelijk kostuum
2.4 Oranten in changeant zijde

3. Geïdentificeerde burgers als opdrachtgevers en vroege eigenaren 95
3.1 Portretten
3.2 Geïdentificeerde eigenaren

4. Een terugblik: het burgerdevotieportret door Jheronimus Bosch 147
4.1. Functies
4.2 Plaatsing
4.3 Landschap
4.4 Uiterlijke weergave
4.5 Verborgen portretten
4.6 Opdrachtgevers

5. Kerkelijke instanties, religieuze instellingen en clerici als opdrachtgevers en eigenaren 157
5.1 Bosch in zijn geboortestad
5.2 Bosch en de Dominicaner orde
5.3 Munsterkerk in Bonn
5.4 Kardinaal Grimani
5.5 Klerikale devotieportretten
5.6 Bosch en zijn klerikale afnemers

6. Opdrachten en kunstbezit van de adellijke elite. Achtergronden en historische context 177
6.1 Politieke situatie
6.2 Spaanse smaak
6.3 Werken in bezit van de adel
6.4 Artistiek deskundigen
6.5 Humanisme en volkscultuur

7. Eigenaren van Bosch' werk uit de Noord-Europese adellijke elite 187
7.1 De graven Van Nassau
7.2 Filips de Schone en Hippolyte de Berthoz

8. Spaanse kunstliefhebbers in de Nederlanden: de familie De Guevara 211
8.1 Een familie van diplomaten
8.2 Diego de Guevara
8.3 Felipe de Guevara
8.4 De Hooiwagen

9. Verloren gegane werken uit adellijke collecties 237
9.1 Margaretha van Oostenrijk
9.2 Mencía de Mendoza, marquesa de Zenete
9.3 Familie Van Bronckhorst-Van Boshuysen
9.4 Damião de Góis

10. Mogelijk werk van Bosch in bezit van de adellijke elite 251
10.1 De Spaanse koninklijke collectie
10.2 Filips van Bourgondië-Blatôn
10.3 Familie Van Croÿ
10.4 Juan Manuel

11. Een terugblik: de smaak van de elite 269
11.1 Ontwikkeling van smaak
11.2 Humanistische voorkeuren
11.3 Smaakmakers en smaakvolgers

12. Slotbeschouwing 272

Summary 283

Archieven, online bronnen en bibliografie 289

Bijlage 1. Overzicht genoemde werken van Jheronimus Bosch 305

Fotoverantwoording 307

Register van persoonsnamen 309